

Н.Н. Коцан – доктор географічних наук,
професор, завідувач кафедри
міжнародних відносин і регіональних
студій факультету міжнародних відносин
Волинського національного університету
імені Лесі Українки

ПУБЛІЧНА ДИПЛОМАТІЯ ЯК СКЛАДОВА СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ ЄС

Сьогодні важливість стратегічних комунікацій ЄС для його зовнішньої та внутрішньої політики, а також і безпеки зростає. Стратегічні комунікації ЄС можна розглядати в декількох площинах: інформаційні комунікації (в тому числі публічна дипломатія, PR, просування європейських цінностей тощо); безпекова складова (взаємозв'язаність стратегічних комунікацій з політикою безпеки ЄС, підтримання миру, протидія поширенню радикалізації тощо). Ми сфокусуємо увагу на публічній дипломатії ЄС, що є складовою частиною стратегічних комунікацій ЄС.

Важливість публічної дипломатії як ключового компоненту стратегічних комунікацій ЄС полягає в тому, що вона дає змогу забезпечити взаєморозуміння з громадськістю, підвищує рівень довіри до установ ЄС та їхньої діяльності. Публічна дипломатія ЄС уключає такі елементи, як медіакомунікації, культурні програми, візити ЄС, розробка інформаційних матеріалів і їх розповсюдження, співпрацю з міжнародними та національними організаціями, а також зв'язки з громадськістю й Інтернет-комунікації. Зв'язки з громадськістю – планування та реалізацію заходів, просування інформації через різні медіа, забезпечення доступності інформації про діяльність, а також взаємодію з громадськістю та медіа.

Науковці Волинського національного університету імені Лесі Українки у монографії «Стратегічні комунікації ЄС: протидія деструктивним впливам» наголошують, що публічна дипломатія відображає прагнення до взаєморозуміння, співпраці й підтримки зі світом і надає змогу забезпечити належне сприйняття та розуміння ЄС як актора міжнародної політики [2]. Публічна дипломатія передбачає широкий спектр заходів, що забезпечують взаємодію з різними групами людей й організаціями на різних рівнях. Вона може включати: візити, медіакомунікації, проведення кампаній з освітнього аспекту, проведення конференцій, семінарів тощо, спрямованих на підвищення свідомості й знань про ЄС. Головна мета публічної дипломатії полягає в тому, щоб донести інформацію про ЄС та його політику в міжнародній спільноті та підвищити його вплив й авторитет на міжнародній арені. При цьому публічна дипломатія ЄС ґрунтується на принципах прозорості, відкритості та взаємодії, що дає змогу побудувати довіру й залучити підтримку з боку різних груп людей [2].

Таким чином, публічну дипломатію можна розглядати як важливий інструмент для забезпечення ефективних стратегічних комунікацій та взаємодії з міжнародною спільнотою, що допомагає зміцнити позиції ЄС на світовій арені та підтримати його розвиток і процвітання. Апарат публічної дипломатії в ЄС розроблявся поступово, впродовж усього процесу створення й інституційного розвитку Союзу. Створення механізму публічної дипломатії та структури пов'язане з розвитком Спільної зовнішньої політики й політики безпеки ЄС. У 2006 р. було розроблено Білу книгу з Європейської комунікаційної політики. У 2007 і 2008 р. Комісія підготувала стратегічні та інформативні документи стосовно залучення громадян ЄС через інтернет та формування партнерства в рамках ЄС. У 2010 р. Європейська рада ухвалила резолюцію зі створення Європейської служби зовнішніх справ (ЄСЗС). Це передбачило створення відділу з інформації й публічної дипломатії. Через певні перешкоди і причини цей відділ не відкрили, а відтак й далі надавали більше повноважень Генеральному директорату з питань комунікацій в інформуванні цільової аудиторії. Це забезпечило формальну основу для використання публічної дипломатії [3]. ЄСЗС координується верховним представником ЄС із закордонних справ і політики безпеки. Останній головує на засіданнях ради закордонних справ, а також керує спільною закордонною політикою та

безпекою, наглядаючи за зв'язками й координацією зовнішньої діяльності ЄС, контролює Об'єднаний європейський аналітичний центр.

У 2010 р. була створена Європейська дипломатична служба (ЄДС) на підставі Лісабонської угоди. Її метою є координація зовнішньої політики Європейського Союзу, для забезпечення ефективнішого виконання єдиної зовнішньополітичної стратегії ЄС. ЄДС відповідає за підготовку й реалізацію зовнішньої політики ЄС, а також управляє мережею дипломатичних представництв ЄС у різних країнах світу. Вона також забезпечує співпрацю між ЄС та численними міжнародними організаціями, такими як ООН, НАТО, ОБСЄ й інші. При Європейській дипломатичній службі діє шість географічних департаментів на чолі з керуючим директором. Департаменти відповідають за певні географічні зони: Європу; Африку; Азію та Тихоокеанський регіон; Америку (країни Північної, Центральної та Південної Америки); Близький Схід й Північну Африку.

Крім того, існує Департамент із питань глобальних питань та доброчинності, що відповідає за співпрацю з міжнародними організаціями, такими як ООН і Міжнародний кримінальний суд тощо. Регіони публічної дипломатії ЄС поділяють на кілька груп не тільки залежно від їх географічного положення, а й ступеня важливості для ЄС.

Регіони публічної дипломатії ЄС можуть змінюватися залежно від потреб та пріоритетів ЄС, а також від глобальних і регіональних подій та криз. Узагальнюючи доробок праць з публічної дипломатії ЄС, можна виокремити такі напрями публічної дипломатії Європейського Союзу:

- для країн-кандидатів і потенційних кандидатів. Для цих держав у межах Інструменту передвступної допомоги забезпечується підтримка Західних Балкан у підготовці до вступу в ЄС, розвитку проектів культурної співпраці, здійснення спільних заходів протидії незаконній торгівлі предметами мистецтва й культури тощо;

- для європейських країн-сусідів у межах Європейської політики сусідства для Алжиру, Вірменії, Азербайджану, Єгипту, Грузії, Ізраїлю, Йорданії, Лівану, Лівії, Молдови, Марокко, Палестини, Сирії, Тунісу й України. Крім того, до програми Creative Europe окремо долучено Вірменію, Грузію, Молдову, Туніс та Україну;

- для країн Південного партнерства (Алжиру, Єгипту, Ізраїлю, Йорданії, Лівану, Лівії, Марокко, Палестини, Сирії й Тунісу);

- для країн Східного партнерства (Азербайджану, Вірменії, Грузії, Молдови та України);

- для країн, що розвиваються;

- для стратегічних партнерів (Бразилії, Канади, Китаю, Індії, Мексики, Японії, Республіки Кореї, ПАР та США) [1].

Сьогодні головними тематичними напрямками публічної дипломатії Європейського Союзу є: 1) комунікація про ЄС і його роль у світі, що означає сприяння зростанню усвідомлення громадянами ЄС та партнерами щодо важливості співпраці з ЄС; 2) підтримка стабільності й безпеки у світі, що означає активну участь ЄС у зовнішніх справах та дипломатії задля вирішення конфліктів та підтримки миру; 3) підтримка економічних інтересів ЄС. До цього напрямку відноситься: підвищення привабливості ЄС для інвесторів, розвиток міжнародної торгівлі, просування співпраці з іншими країнами в галузі науки, технологій та інновацій; 4) підтримка демократії й прав людини, що означає сприяння зміцненню демократичних інституцій та прав людини в країнах-партнерах ЄС; 5) зміцнення культурної спадщини Європи. Цей напрям охоплює просування культурного діалогу й співпраці між країнами для збереження та просування культурної спадщини Європи; 6) захист довкілля й боротьба зі зміною клімату. Цей напрям включає: просування співпраці між країнами в галузі екології та боротьби зі зміною клімату, підвищення уваги до проблеми збереження довкілля.

Висновки. Публічна дипломатія ЄС є важливим компонентом стратегічних комунікацій спільноти, який притаманна інституційна структура, елементи якої виконують важливі функції і завдання, сприяючи досягати її мети – забезпечити взаєморозуміння й підтримку громадськості, підвищити рівень довіри до установ ЄС та їхньої діяльності.

Джерела і література

1. Піпченко Н. Практика публічна дипломатія ЄС. URL: <https://tinyurl.com/2l16cj4f>.
2. Стратегічні комунікації ЄС: протидія деструктивним впливам: кол. моногр. / за заг. ред. д-ра політ. наук, проф. Н. Карпчук. Луцьк: Вежа-Друк, 2023. 308 с.
3. Трофименко М.В. Публічна дипломатія ЄС міжнародна діяльність університетів як фактор інноваційного розвитку вищої школи. *Збірник матеріалів Міжнародної наук.-практ. заочної конф.* (18 вересня 2015 р.). Маріуполь. 2015. С. 164–166.
